

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština - Assembly

**STRATEGIJA SKUPŠTINE ZA MEĐU-
INSTITUCIONALNU SARADNJU U OBLASTI
SPOLJNE POLITIKE**

Januara 2019. god.

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština - Assembly

VI saziv
Prolećna sesija

Na osnovu člana 67.6 Ustava Republike Kosovo, člana 15. Poslovnika Skupštine, Predsedništvo skupštine, na održanoj sednici 18. januara 2019. godine, na predlog Komisije za spoljne poslove, dijasporu i strateške investicije, usvaja:

**STRATEGIJU SKUPŠTINE ZA MEĐUINSTITUCIONALNU SARADNJU U
OBLASTI SPOLJNE POLITIKE**

I. ANALIZA AKTUELNE SARADNJE U OBLASTI SPOLJNE POLITIKE

1.1. Prioriteti spoljne politike Kosova

Spoljna politika je jedna od osnovnih stubova izgradnje države. Za jačanje međunarodnih aktivnosti, neophodna je harmonizacija aktivnosti Skupštine Kosova sa glavnim strateškim državnim ciljevima spoljne politike. Kao rezultat harmonizacije, Kosovo može da preduzme efikasne postupke u oblasti spoljnih odnosa.

Republika Kosovo teži da sprovede spoljnu politiku, koja će biti u saglasnosti sa ciljevima građana Kosova za evro-atlantske integracije, Konsolidaciju države Kosova, očuvanje i jačanje odnosa sa prijateljskim zemljama, uspostavljanje dobrih odnosa sa državama regiona, ako i garantujući status poverljivog partnera u borbi protiv pretnji po međunarodnu sigurnost.

Od proglašenja nezavisnosti, strategija za spoljnu politiku je fokusirana na priznanje njene nezavisnosti od apsolutne većine država na međunarodnoj areni. Priznanje Kosova ostaje prioritet institucija Republike Kosova. Državni postupci države Kosova za realizaciju ovog prioriteta odbijani su u tesnom partnerstvu sa SAD, Velikom Britanijom, Nemačkom i Francuskom, drugim evro-atlantskim saveznicima, kao i regionalnim strateškim saveznicima kao Albanija. Danas, glavna prednost strategije je modifikovana praksa. Aktuelno, spoljna politika je usredsređena na obezbeđivanje učlanjivanje u razne međunarodne organizacije.

U cilju okončanja procesa međunarodnog priznanja, Ministarstvo spoljnih poslova usredsređeno je na diplomatske komunikacije sa državama u Evropi i van Evrope, koje još uvek nisu priznale Kosovo. U tom pravcu, međunarodno priznanje nezavisnosti i suverenosti Kosova osaje prioritet za Ministarstvo za spoljnih poslova u odnosu na države članice ujedinjenih nacija, u cilju poboljšanja međunarodnog položaja Kosova i uspostavljanja diplomatskih odnosa sa većinom država članice ujedinjenih nacija. Proces priznanja Kosova je pokazao da

je Kosovo nepovratna realnost i osnovni faktor za mir i stabilnost regiona. Kosovo teži za dobrim diplomatskim i dobrosusedskim odnosima u Evropskom duhu. Osim povećanja broja priznanja, ostaje prioritet uspostavljanje diplomatskih odnosa sa zemljama koje su već priznale Kosovo za nezavisnu i suverenu državu. Diplomatski odnosi jačaju položaj Kosova kao punopravni član međunarodne zajednice. Osim toga, ovi odnosi imaju potencijal za druge zajedničke dobiti, kao strane investicije i trgovačka razmena. U cilju povećanja efikasnosti postupaka za nova priznanja neophodno je povećanje koordinacije između odgovornih institucija republike Kosova: Skupština, Vlada i kancelarija predsednika. U tom kontekstu, MSP mora da odigra ključnu koordinirajuću ulogu.

Vlada Kosova u svom programu za 2017-2021 godine obavezala se da će investirati u jačanju i produblivanju specijalnog partnerstva sa Sjedinjenim Američkim državama, kao najznačajniji partner Kosova i produbiće strateško partnerstvo sa Albanijom, u cilju razvoja političkih, ekonomskih i kulturnih odnosa. Kosovo, prema ovom programu, teži i izgradnju dobrosusedskih odnosa sa Srbijom.

Vlada je takođe uspostavila težnju da realizuje neophodne reforme kako bi dobila status države kandidata za članstvo u EU do 2020. Kosovo, bez dileme, teži učlanjivanje u NATO. Kosovo je odlučno da poveća doprinos i svoje angažovanje za regionalnu sigurnost. Kosovo će vršiti sa punom odgovornosti vršiti svoju ulogu u Globalnoj koaliciji protiv terorizma. Takođe, Kosovo će biti aktivno u pružanju svojih kapaciteta, kako bi doprinosilo uporedo sa savezničkim zemljama za Globalnu bezbednost.

S druge strane, kontakti sa dijasporom učestali i realizovana je veća saradnja. Čine se napori za dalju koordinaciju aktivnosti sa dijasporom, u cilju intenzifikacije njihovih investicija na Kosovu, za povećanje njihovog uključivanja u političkih, socijalnih i kulturni život, Uzimajući u obzir da to stvara veći prostor za njih da postanu značajni učesnici u razvoju Kosova. Komisija za spoljne poslove izbliza nadgleda sve aktivnosti Ministarstva dijaspore, uključujući i proces političkih konsultacija sa dijasporom za izradu novog Zakona o dijaspori.

1.2. Sporazum o Stabilizaciji - pridruživanju

Dana, 1. aprila 2016. stupio je na snagu Sporazum za stabilizaciju – pridruživanju između EU i Kosova. SSP predstavlja osnovu odnosa između EU i Kosova, prvi ugovarači odnos između EU i Kosova. Radi se o sveobuhvatnom sporazumu, koji garantuje okvir za politički dijalog i obuhvata saradnju u određenom broju sektora, uključujući pravosuđe i unutrašnje poslove, trgovinu, obrazovanje, zapošljavanje, energiju, životnu sredinu i niz drugih oblasti politika. Ovim sporazumom EU i Kosovo mogu da ubrzaju međusobnu saradnju.

Kao međunarodni sporazum, on utvrđuje mehanizme i službene rokove za primenu svih reforma, koje će približiti Kosovo na progresivan način sa EU u svim oblastima politika, do ispunjavanja svih standarda EU. Zatim, SSP uspostavlja okvir odnosa Kosova sa državama članice i institucijama EU za realizaciju procesa stabilizacije-pridruživanja (PSP) do puno pravnog učlanjivanja u EU. U odnosu na delokrug, osim političkih pitanja pravnih obaveza (osim onih koji zadiru u unutrašnji pravni red), SSP obuhvata sve oblasti uprave.

Inauguracioni sastanak prvog Saveta stabilizacije-pridruživanja, održan je 25 novembra 2016. Na agendi su bili prioriteti reforma u oblastima, koje obuhvataju vladavinu zakona i pravosudne reforme, poštovanje osnovnih prava, reformu javne administracije i ekonomske reforme.

Nacionalni program za sprovođenje sporazuma za stabilizaciju – pridruživanju (u daljem tekstu : NPSSSP) usvojen je od Vlade, decembra 2015 i od Skupštine Kosova, marta 2016. NPSSSP odražava mere i prioritete, na osnovu političkih mehanizma i politika odnosa Kosovo – EU, kao zadaci usaglašavanja, na osnovu *acquis* EU-a.

Novembra meseca 2016. Vlada Kosova je izradila Agendu za Evropske reforme (AER), kao bi povećali ekonomske i političke dobiti SSP. AER ima odlučujuću ulogu u vođenju aktivnosti u vezi reforma na Kosovu. Dokument utvrđuje ključne prioritete zemlje, koji podržavaju ispunjavanje obaveza, na osnovu SSP u oblasti dobrog upravljanja i vladavine zakona, konkurentnosti i klimi investicija, obrazovanja i zapošljavanja.

Parlamentarna dimenzija SSP – Parlamentarna komisija za stabilizaciju - pridruživanje

Na osnovu članova 15 i 132 sporazuma za stabilizaciju – pridruživanje, politički dijalog na parlamentarnom nivou odvija se u okviru Parlamentarne komisije za stabilizaciju – pridruživanje (PKSP). Parlamentarna komisija za stabilizaciju – pridruživanje je forum za poslanike Evropskog parlamenta (EP) i poslanike Skupštine Kosova, kako bi se sastajali i diskutovali o značajnim pitanjima. Ova komisija kao organ pridruživanja ima značajnu ulogu u procesu pridruživanja. Ovo je sastanak visokog nivoa između Evropskog parlamenta i zemlje koja teži članstvo.

Tokom 2016. Godine EP i Skupština Kosova osnovali su parlamentarnu komisiju za stabilizaciju – pridruživanje. Biro Evropskog parlamenta usvojio je Poslovnik 4 jula 2016. dok je Predsedništvo Skupštine Kosova isti usvojio 10. avgusta 2016.

Parlamentarna komisija za stabilizaciju – pridruživanje je zajednička komisija u sastavu od jednakog broja članova, imenovanih od Evropskog parlamenta i Skupštine Kosova. Do sada, ova Komisija je održala 5 zajedničkih sastanka i osim na jednom, na svim drugim sastancima ova zajednička komisija je uspela da usvoji deklaracije, sa kojim su se saglasili većina poslanika delegacije EP i većina poslanika Skupštine Kosova. Planirano je da se naredni sastanak PKSP održi februara meseca 2019.

1.3. Izveštaj Evropske komisije o Kosovu za 2018

Evropska komisija je objavila izveštaj o Kosovu, 17. aprila 2018. U odnosu na Skupštinu, Izveštaj naglašava da je potrebno njeno suštinsko poboljšanje kao forum za konstruktivni dijalog političkog zastupanja, kao i garantovanje kontrole i kvalitetnog balansa. U vezi ratifikacije sporazuma o demarkaciji granice sa Crnom Gorom, naglašava da se radi o značajnom razvoju. U izveštaju, takođe se naglašava da Vladina koalicija i opozicija moraju da ubrzaju svoj parlamentarni rad, kao i da zahtevaju konsenzus o prioritetu reforma, koje su u vezi EU.

Izveštaj naglašava da nadgledanje Skupštine treba biti poboljšano, kao i transparentnost i kvalitet zakona. U vezi ubrzanih procedura, izveštaj naglašava da se ova procedura koristila za 22 zakona i da je usvojeno zakonodavstvo bez suštinske debate ili konsultacije zainteresovanih strana, uključujući i zakone od suštinskog značaja, kao Zakon o budžetu.

U ranijim izveštajima Evropske komisije potencirano je da je Predsedništvo skupštine usvojilo strateški plan za period 2016-2020 koji sadrži konkretne objektivne za povećanje sposobnosti

skupštine za ispunjavanje svoje Ustavne obaveze. Jedan od prioriteta dokumenta je jačanje parlamentarne diplomatije na regionalnom, Evropskom i međunarodnom nivou.

1.4. Rezolucija Evropskog parlamenta za Kosovo za 2018

Evropski parlament usvojio je rezoluciju u vezi Izveštaja o Kosovu za 2018 (2018/2149(INI)) dana 29. novembra 2018. Ovom rezolucijom EP pozdravlja usvajanje značajnih zakonodavnih akata u okviru Evropske reforme i poziva na njihovu punu primenu. Rezolucija naglašava da se osnove reforme sporo primenjuju zbog nedostatka međupartijskog konsenzusa, to je negativno uticalo na sposobnost Skupštine i Vlade za primenu dugoročnih i održivih reformi.

Parlament podržava uspehe u oblasti javne administracije, naglašavajući potrebu za dalje reforme, depolitizacije i restrukturiranje javne administracije. Ratifikaciju sporazuma o demarkaciji granice sa Crnom Gorom, marta 2018 podržava kao jedan korak napred ka uspostavljanju dobrosusedskih odnosa i naglašava značaj ovog postupka za liberalizaciju viza. Evropski parlament, takođe izražava uznemirenje zbog nedovoljnog financiranja pravosuđa Kosova, zbog rasprostranjene korupcije, elementima prigrabljene države, političkih uticaja na pravosuđe i potenciran značaj reformi u vladavini zakona, sa posebnim naglaskom na nezavisnost i efikasnost pravosuđa. Evropski parlament naglašava 5 država članica koje još uvek nisu priznale Kosovo i poziva iste da to učine, jer sa ovim priznanjem doprinosi će normalizaciju odnosa između Kosova i Srbije.

1.5. Okvirni sporazum između EU i Kosova o opštim načelima za učešće Kosova u programima Evropske unije

Okvirni sporazum između EU i Kosova o opštim načelima za učešće Kosova u programima Evropske unije sklopljen 25 novembra 2016. stvara pravo Kosova za učešće u programima Evropske unije, u skladu svojih obaveza, za usvajanje i primene relevantnih standarda u određenim oblastima navedenog programa i učinjen progres u ovom pravcu.

Na osnovu člana 2 ovog sporazuma, Kosovo će doprinositi finansijski u opšti budžet EU, proporcionalno sa posebnim programima EU, u kojim učestvuje. Projekti i inicijative dostavljene za učešće Kosova, po mogućnosti podvrgava se uslovima, pravilima i istim procedurama, koji pripadaju navedenom programu EU, kao što se primenjuje za države članice. Prema ovom sporazumu, predstavnicima Kosova se dozvoljava da učestvuju kao posmatrači i za tačke koje se odnose na Kosovo, u komitetima za nadziranje, koji su odgovorni za monitorisanje programa Evropske unije, u kojim Kosovo doprinosi finansijski.

1.6. Objektive spoljne politike u programima Vlade za 2017-2021

Prema programu Vlade za 2017-2021, predstavljene su objektivne spoljne politike, kao:

1. Reorganizovanje MSP i spoljnih službi, profesionalno uzdizanje diplomatskog osoblja, dinamika rada MSP i povećanje efikasnosti;
2. Ubrzavanje postupka za formiranje realnih mogućnosti za liberalizaciju viza;
3. Ubrzavanje postupka za normalizaciju odnosa sa Srbijom;
4. Nastavak i ubrzavanje postupka za povećanje broja međunarodnih priznanja za Kosovo u svetu;
5. Ubrzavanje postupka za stvaranje mogućnosti za integraciju Kosova u EU i druge evropske organizacije;

6. Povećanje i ojačanje saradnje sa NATO i drugim evro-atlantskim mehanizmima;
7. Ubrzavanje i dalje kultivisanje bilateralnih odnosa;
8. Ubrzavanje i dalje kultivisanje multi - bilateralnih odnosa;
9. Jačanje i produbljivanje strateških partnera;
10. Promovisanje i povećanje regionalne saradnje;
11. Ubrzavanje i jačanje ekonomske diplomatije, javne diplomatije i parlamentarne diplomatije;
12. Reforma spoljne službe;
13. Konzularne digitalne usluge.

1.7. Cilj parlamentarne diplomatije

Parlamentarna diplomatija je značajan instrument spoljne politike zemlje, alternativna, dopunska forma diplomatije. Sa aktivnim učešćem članova parlamenta (poslanika) na raznim međunarodnim forumima i aktivnostima, oni mogu da doprinose na zastupanju interesa zemlje u međunarodnoj oblasti. U celini, parlamentarna diplomacija nije udvostručene ili zamena tradicionalne Vladine diplomatije, već putem svojih sredstava doprinosi na bolje zagovarajuće kapacitete zemlje.

Poslanici, kao iz redova partija na vlasti i opozicije, mogu da grade mostove između raznih strana interesa i mogu da postignu rezultate za interese zemlje. Parlamentarna diplomatija može da dopuni efikasno vladinu diplomatiju, budući da poslanici mogu biti fleksibilni u njihovim aktivnostima. Glas zemlje može da se jače čuje putem raznih međuparlamentarnih foruma.

Parlamentarna organizacija i drugih međunarodnih parlamentarni mehanizmi mora da iskoriste Skupštinu Kosova, kako bi poslali našu poruku na nivoe, gde Vlada Kosova ne uspeva to da učini. Realizacija posebnih pristupa i stvaranja veze sa ovim organizacijama i multilateralnim mehanizmima, za afirmisanje i priznanje Kosova, kao međunarodni subjekt ostaje prioritet parlamentarne diplomatije. Uspešna realizacija ovih strateških orijentacija podrazumeva sistematske i koordinirane postupke na institucionalnoj liniji, uz podršku naročito Ministarstva spoljnih poslova i mreže spoljnih službi .

II. AKTUELNO UČEŠĆE SKUPŠTINE U FORMIRANJU SPOLJNE POLITIKE – KOORDINIRANJE SA ČINIOCIMA VLADE I DRUGIM ČINIOCIMA U MEĐUNARODNOJ OBLASTI

3.1. Glavni činioci Skupštine Kosova za međunarodnu saradnju i međuparlamentarne odnose

2.1.1. Drugi politički i činioci

Uloga Skupštine i Predsedništva Skupštine

Uloga predsednika skupštine je da zastupa Skupštinu Kosova na sastancima unutar i van zemlje. Na osnovu aktuelnih pravila (Zakona o državnom protokolu – ZDP, član 26) predsednik skupštine je drugi autoritet prema redosledu prednosti u Skupštini Kosova.

Na osnovu Poslovnika (član 15 stavovi 9, 10, 12) Predsedništvo Skupštine ima ključnu ulogu u donošenju odluka o međunarodnim aktivnostima:

- a. Predsedništvo održava spoljne parlamentarne odnose i druge međunarodne aktivnosti iz svog delokruga,
- b. Predsedništvo razmatra zahteve i donosi odluke o putovanjima van zemlje za delegacije poslanika za zastupanje Skupštine,
- c. Predsedništvo usvaja Nacrt budžeta Skupštine, koji priprema Komisija za budžet i financije, u saradnji sa administracijom Skupštine.

Član 75 Poslovnika Skupštine utvrđuje neophodnu dokumentaciju za službene posete. Delegacija Skupštine, koja službeno putuje van zemlje, pismeno obaveštava u roku od 2 nedelje, nakon povratka i obaveštenje se dostavlja Predsedništvo Skupštine. Poslovnik Skupštine Kosova utvrđuje razne nadležnosti, koje mogu da vrše poslanici, ili u okviru foruma i drugih parlamentarnih sredstava.

Uloga Komisije za spoljne poslove, dijasporu i strateške investicije

Član 65 Ustava garantuje nadgledanje spoljne politike Vlade od strane Skupštine.

Na osnovu Poslovnika Skupštine (prilog 2, stav 5), Komisija za spoljne poslove raspolaze sa posebnim nadležnostima za koordiniranje međunarodnih pitanja Skupštine. Komisija uspostavlja saradnju sa parlamentima drugih država i promoviše učlanjivanje Skupštine u regionalne i međunarodne parlamentarne organizacije. Komisija preporučuje ratifikaciju postojećih međunarodnih traktata, koje Kosovo želi da potpiše i prati pregovore koje vodi Vlada za zajedničko učešće u novim traktatima i započinje debatu o njihovoj ratifikaciji.

Takođe, Komisija na osnovu Zakona o Ministarstvu spoljnih poslova i njegove izmene i dopune, ima nadležnosti da svi koje je Vlada predložila za rukovodioce diplomatskih misija da saslušaju na zatvorenim sednicama, kao i da izradi izveštaj sa saslušanja za predsednika, premijera i ministra MSP.

Komisija promoviše parlamentarnu diplomatiju skupštine i razmatra resorni budžet koji ima pod nadzorom. Komisija može da bude u pratnji predsednika Skupštine na međuparlamentarnim sastancima, kao i sa ministrom za spoljne poslove na zakazanim značajnim sastancima.

U delokrugu i odgovornosti Komisije za spoljne poslove utvrđuje pojedine funkcije koje se odnose na nadgledanje spoljne politike Vlade, uključujući zakonodavstvo, pregovore, implementaciju politika i diplomatskih aktivnosti, kao i finansijske odluke. U vršenju funkcija, Komisija saraduje sa resornim ministarstvima, sa diplomatskom mrežom Kosova i sa svim drugim ministarstvima, od kojih može da zahteva konkretne podatke, uključujući i direktne izveštaje ministra ili odgovornih lica, kada se to zahteva od Komisije.

Tokom ovog saziva, odlukom Skupštine, Komisija je zadužena da osim oblasti spoljnih odnosa, takođe da uključi i dijasporu i strateške investicije i da nadgleda politike i odluke Vlade u ovim oblastima.

Uloga Komisije za evropske integracije (KEI)

Komisija za evropske integracije, u okviru svog delokruga i aktivnosti, razmatra i nadgleda proces harmonizacije svakog usvojenog zakona u Skupštini, sa zakonodavstvom Evropske unije. Delokrug ove komisije obuhvata, takođe sadnji i koordiniranje poslova sa institucijama Evropske unije u pravcu integracije i učlanjivanje Kosova u Evropsku uniju. Komisija saraduje i razmenjuje iskustva sa državama EU i drugim državama, u cilju integracije u EU; saraduje i koordinira poslove sa Evropskim institucijama na Kosovu, glavne nadležnosti Komisije su: Nadgledanje rada Vlade u ispunjavanju preuzetih obaveza od institucija Kosova i naročito obaveze Skupštine u odnosu na institucije Evropske unije:

- Nadgledanja procesa stabilizacije i pridruživanja Kosova;
- Nadgledanje i koordiniranje Instrumenta pre učlanjivanje (IPA) za Kosovo;
- Monitorisanje programa donatora i programa saradnje EU, namenjene za Kosovo;
- Saradnja sa nadležnim institucijama u procesu učlanjivanje Kosova u Savet Evrope; nadgledanje primene zadataka Kosova, koji proizilaze iz Konvencija Saveta Evrope i nadgledanje primene preporuka Saveta Evrope za Kosovo .

Za obavljanje svojih funkcija, Komisija saraduje sa Uredom premijera, sa drugim nadležnim institucijama i svim ministarstvima od kojih komisija može da zahteva konkretne podatke, uključujući i konkretne direktne izveštaje ministra ili drugih odgovornih lica, kada to zahteva Komisija.

Grupe prijateljstva Skupštine Kosova

Na predlog Komisije Skupštine Kosova i na osnovu odluke Predsedništva Skupštine, decembra 2017, ponovo je formirano 46 grupa prijateljstva i formirano je 10 novih grupa. Većina grupa prijateljstva su funkcionalne, dok o jednom određenom broju još uvek dostavljaju se imena poslanika od strane parlamentarnih grupa, kako bi bile funkcionalne.

Grupe prijateljstva koje su ponovo formirane su:

1. Grupa prijateljstva sa Sjedinjenim američkim državama,
2. Grupa prijateljstva sa Ujedinjenim Kraljevstvom
3. Grupa prijateljstva sa Nemačkom,
4. Grupa prijateljstva sa Francuskom,
5. Grupa prijateljstva sa Italijom
6. Grupa prijateljstva sa Švajcarskom,
7. Grupa prijateljstva sa Vatikanom,
8. Grupa prijateljstva sa Turskom,
9. Grupa prijateljstva sa Tunizijom,
10. Grupa prijateljstva sa Švedskom,
11. Grupa prijateljstva sa Španijom,
12. Grupa prijateljstva sa Slovenijom,
13. Grupa prijateljstva sa Slovačkom,
14. Grupa prijateljstva sa Albanijom,
15. Grupa prijateljstva sa Rumunijom
16. Grupa prijateljstva sa Kiprom,
17. Grupa prijateljstva sa Portugalijom,
18. Grupa prijateljstva sa Poljskom
19. Grupa prijateljstva sa Makedonijom,
20. Grupa prijateljstva sa Maltom,

21. Grupa prijateljstva sa Crnom Gorom,
22. Grupa prijateljstva sa Malezijom,
23. Grupa prijateljstva sa Estonijom,
24. Grupa prijateljstva sa Belgijom
25. Grupa prijateljstva sa Luksemburgom,
26. Grupa prijateljstva sa Litvanijom,
27. Grupa prijateljstva sa Letonijom,
28. Grupa prijateljstva sa Kuvajtom,
29. Grupa prijateljstva sa Hrvatskom,
30. Grupa prijateljstva sa Katarom,
31. Grupa prijateljstva sa Kanadom,
32. Grupa prijateljstva sa Japanom,
33. Grupa prijateljstva sa Irskom,
34. Grupa prijateljstva sa Mađarskom ,
35. Grupa prijateljstva sa Holandijom,
36. Grupa prijateljstva sa Finskom,
37. Grupa prijateljstva sa Ujedinjenim arapskim emiratima
38. Grupa prijateljstva sa Egiptom,
39. Grupa prijateljstva sa Danskom,
40. Grupa prijateljstva sa Bugarskom,
41. Grupa prijateljstva sa Austrijom,
42. Grupa prijateljstva sa Grčkom,
43. Grupa prijateljstva sa Saudijskom Arabijom ,
44. Grupa prijateljstva sa Panamom,
45. Grupa prijateljstva sa Ganom
46. Grupa prijateljstva sa za Australiju, Novi Zeland i druge države Okeanije

Dok nove predložene grupe od Komisije za spoljne poslove i usvojene od Predsedništva, ali koje još nisu finalizirane budući da nisu dostavljena imena od sledećih parlamentarnih grupa:

1. Grupa prijateljstva sa Republikom Češke
2. Grupa prijateljstva sa Republikom Korejom
3. Grupa prijateljstva sa Norveškom i Island
4. Grupa prijateljstva sa Tajlandom
5. Grupa prijateljstva sa Bosnom i Hercegovinom
6. Grupa prijateljstva sa Izraelom
7. Grupa prijateljstva sa Jordanom
8. Grupa prijateljstva sa Severnom Afrikom
9. Grupa prijateljstva sa Centralnom i Južnom Afrikom
10. Grupa prijateljstva sa zemljama Bliskog Istoka

Grupe prijateljstva su značajna sredstva parlamentarne diplomatije, koje sa njihovim radom mogu otvoriti vrata koja su zatvorena za Vladu. Prošlost pokazuje da i kod države koje nisu priznavale još nezavisnost Kosova, lakše je saradivati sa parlamentima i u tom kontekstu, grupe prijateljstva mogu stvoriti neophodnu blizinu preko parlamentarne dimenzije saradnje između država. Skupština treba podržati, i budžetom, rad grupe prijateljstva, i takođe da usvoji potrebne posete, dok Ministarstvo spoljnih poslova, kroz diplomatsku mrežu, treba raditi da se osnivaju homologne grupe prijateljstva sa raznim državama sa kojima Kosovo ima interes da vodi bilatelarne odnose.

1.1.2. Administrativni akteri nivou osoblja

Uloga Direkcije za protokol i međunarodne odnose (DPMO)

Direkcija ima zadatak da pruža stručnu podršku za članove Skupštine u osnivanju i jačanju među – parlamentarnih aktivnosti na bilatelarnom i multi latelarnom nivou. Direkcija takođe treba pružati podršku za realizaciju raznih parlamentarnih aktivnosti (na primer, organizovanje konferencija) pod starateljstvom Predsednika Skupštine, članova Predsedništva, ili parlamentarnih komisija. Pored toga, direkcija učestvuje u pripremanju i organizovanju međunarodnih poseta Predsednika, Predsedništva, poslanika, parlamentarnih grupa i administracije Skupštine. Direkcija je odgovorna takođe za sve organizacione zadatke u vezi sa dočekom stranih delegacija. Direkcija za protokol i međunarodne odnose sastoji se od Jedinice za protokol i jedinice za međunarodne odnose.

U ovom trenutku, Direkcija ne drži bazu podataka ili nekog sistema arhiviranja gde može se arhivirati i čuvati sve beleške i podatke o raznim međunarodnim aktivnostima Skupštine, što je neophodno za stvaranje institucionalne memorije u oblasti međunarodne saradnje od strane Skupštine Kosova.

2.2.1. Uloga Sekretarijata komisija

Efikasne posete Komisije van zemlje doprinose u realizaciji utvrđenih ciljeva spoljne politike. Sekretarijati treba da pokriju sve zadatke u vezi sa posetama van zemlje kad god su u društvu delegacije Komisije (uključujući tehnička i sadržinska pitanja i kontinuirani rad odgovarajućih komisija, pružanje administrativne podrške za poslanike). Ovi sekretarijati treba da budu funkcionalni a posebno za organizovanje poseta Komisije za spoljne poslove.

1.2. Saradnja sa vladinim akterima i drugim akterima u međunarodnoj oblasti

2.2.1. Ministarstvo spoljnih poslova

Misija Ministarstvo spoljnih poslova Kosova je da formuliše i da sprovodi spoljnu politiku Kosova, da štiti interese Kosova u odnosu sa drugim zemljama i međunarodnim organizacijama.

Zadatak Ministarstva je takođe predstavljanje Kosova van zemlje, je čuvanje i zaštita imuniteta i privilegije diplomatskih misija i osoba, u skladu sa zakonima i međunarodnim konvencijama, razvoj i koordiniranje politika u odnosu sa drugim zemljama. Ministarstvo spoljnih poslova takođe promovise i štiti nacionalne kulturne i ekonomske politike Kosova.

Ministarstvo spoljnih poslova Republike Kosova, na osnovu njenog programa, posvećena je da zaštiti i osigurava nezavisno zemlje, za zaštitu državnih interesa u međunarodnoj areni, za promovisanje političkih i ekonomskih interesa Kosova, i za zaštitu i zastupljenosti prava i interesa njenih građana. Ministarstvo spoljnih poslova Kosova olakšava priznanje Kosova u međunarodnoj zajednici. U ovim naporima, posebna pažnja posvećuje se strateškom partnerstvu sa Sjedinjenim Američkim Državama i sa Evropskom unijom i sa NATO-o.

Ministarstvo spoljnih poslova, za svoj delokrug rada redovno izveštava u Komisiju za spojne poslove Skupštine Kosova, i u saglasnosti sa procedurama Skupštine, može izveštavati i u

plenarnoj sednici ili na zahtev ostalih komisija. Ministar se poziva na izveštavanje u Komisiji za spoljne poslove nekoliko puta godišnje. Čak šta više, Ministarstvo treba uključiti Komisiju za spoljne poslove Skupštine Kosova u susretima i raznim posetama (na primer: u susretima sa akreditovanim ambasadorima na Kosovu, u druge delegacije koje posećuju Kosovo, ili pružajući informacije o drugim značajnim međunarodnim posetama).

Što se tiče materijala podrške, Ministarstvu se zahteva da izradi skedare i razne profile koje Skupština koristi kao pripreme materijale za posete van zemlje ili u slučaju poseta delegacija iz spoljna. Ministarstvo spoljnih poslova trebalo bi da podrži razvoj parlamentarne diplomatije donoseći blagovremeno plan poseta, pozivajući Komisiju za spoljne poslove da bude deo redovnih poseta, dodeljujući sa Komisijom informacije u vezi rezultata u bilatelarnim i multilateralim odnosima i davanjem Komisiji konkretne preporuke u vezi poseta. Zbog budžetskih ograničenja Skupštine, bilo bi korisno ukoliko Ministarstvo u budžetu poseta predviđa budžet i za podršku parlamentarne diplomatije. MSP treba uključiti Skupštinu, odnosno članove Komisije za spoljne poslove u radnim grupama za lobiranje za priznavanje i izradu strategija za članstvo u međunarodnim organizacijama. Parlamentarna dimenzija može pozitivno uticati pogotovo za članstvo u organizacijama koja imaju Parlamentarne Skupštine kao što je Savet Evrope, NATO, SEECP CEI i dr.

Takođe, imajući u vidu strateške ciljeve Kosova, uključujući i parlamentarnu diplomatiju trebalo bi biti značajan elemenat aktivnosti Diplomatske Akademije.

1.2.2. Ministarstvo Evropskih integracija

Ministarstvo Evropskih integracija (MEI) je osnovano u 2010. godini. MEI ima glavnu misiju upravljanje, koordiniranje i monitorisanje svih aktivnosti u pravcu integracije Republike Kosova u Evropskoj uniji, i njene aktivnosti pokrivaju sledeće oblasti:

- Priprema i monitorisanje strateške dokumentacije za ispunjavanje kriterijuma i obaveza proizišlih iz procesa Evropskih integracija. To uključuje pripremanje ove dokumentacije i njihovo usklađivanje sa drugim strateškim dokumentima Vlade. MEI organizuje takođe pripremanje i prezentaciju relevantne dokumentacije prema srodnim organizacijama, prema utvrđenim rokovima iz procesa za integraciju.
- Pomoć i organizovanje mehanizama za koordiniranje donatora. U ovom cilju, MEI ima za težnju da usklađuje spoljnu pomoć sa Evropskom agendom Kosova. U tom kontekstu, koordiniranje, programiranje i monitorisanje programa pomoći EU-a za Vladu Republike Kosova, u skladu sa prioritetima zemlje. Ovim programima, MEI priprema i potpisuje sporazume za finansijsku pomoć od strane EU-a u ime Republike Kosova.
- Koordiniranje, i monitorisanje i analize procesa usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa zakonodavstvom EU-a, procena usklađenosti ovog zakonodavstva sa zakonima EU-a, kao i koordiniranje prevođenja zakonodavstva EU-a za potrebe i usklađivanje domaćeg zakonodavstva sa zakonodavstvom EU-a.
- U saradnji sa drugim odgovornim institucijama, MEI vrši pripremu i koordiniranje procesa za razvoj kapaciteta u oblasti Evropskih integracija, omogućujući efikasno funkcionisanje institucija da budu u stanje da privlači i da drži talentovane stručnjake, da davajući pozitivan primer institucija sa stručnim i menadžerskim standardima.

- Osnivanje programa za komunikacije s javnošću o pitanjima Evropskih integracija, za obezbeđivanje da građani Kosova budu dobro informisani u vezi sa Evropskim integracijama.

Ministarstvo drži ne posredne kontakte sa Skupštinom preko neformalne kontaktne tačke. Korespondencija je intenzivna u periodu izveštavanja. Ministarstvo pruža ali ne zahteva informacije od Skupštine preko neformalne tačke kontaktiranja. Ukoliko zahteva materijale podrške od strane Skupštine, uglavnom od Komisije za Evropske integracije, Ministarstvo dostavlja odgovarajuće materijale.

1.2.3. Nacionalni savet za Evropske integracije

Za koračanje u putu Evropskih integracija, Predsednica Republike Kosova je osnovala Nacionalnog Saveta za Evropske integracije u 2012. godini. Savet je usvojio u 2013. godini Nacionalnu strategiju o procesu Evropskih integracija – Kosovo 2020. god. Civilno društvo, akademska oblast, sektor biznisa i političke stranke su uključene u tom procesu. Ova strategija je usvojena od strane svih političkih grupa zastupljene u tom vremenu u Predsedništvu Skupštine. Susreti Nacionalnog saveta za Evropske integracije pozivaju se od Predsednika Republike dva puta godišnje.

1.2.4. Zaključak

Aktuelno može se zaključiti da postoji jedna vrsta saradnje između Skupštine i Vlade u osnivanju, uticaju i kontroli spoljne politike zemlje, ali nije redovan mehanizam (na protiv bazirajući se na ad – hoc osnovama) i konsultativnim. Za postizanje toga, značajno je da vladini departmani koji pokriju oblast spoljne politike da pravedno shvate njihove ustavne obaveze za redovno izveštavanje u Skupštini i da pozitivno odazivaju pozivima odgovarajućih komisija i zahtevima poslanika u plenarnoj sednici (bilo za parlamentarna pitanja ili za interpelacije i rasprave).

Ukoliko se detaljno razmatraju pravila i aktuelno zakonodavstvo, zaključak je da glavne smernice sprovođenja prioriteta spoljne politike do najbolje su u skladu jedna sa drugom. Međutim, treba postići efikasno koordiniranje i saradnju i strukturisanu u okviru Skupštine i takođe sa odgovarajućim vladinim akterima. Koordinacija je veoma značajna kako bi institucije Kosova ne bi izašli sa neusaglašenim stavovima za pitanja spoljne politike. U slučaju dobro koordiniranja i korišćenja raznih instrumenata parlamentarne diplomatije, uspeh spoljne politike može se udvostručiti u kratkoročnoj i dugoročnoj perspektivi. Jedan od glavnih prioriteta aktuelne strategije spoljne politike je potpuno osiguranje članstva u međunarodnim organizacijama. Pojedine međunarodne organizacije imaju njihovu parlamentarnu dimenziju, tako da Skupština treba koristiti ove mreže za olakšanje realizacije ciljeva strateške spoljne politike Kosova. U tom cilju, Komisija za spoljne poslove je u toku pripremanja preporuke za Skupštinu za apliciranje za članstvo u pojedinim parlamentarnim skupštinama u okviru međunarodnih organizacija. Parlamentarna dimenzija treba voditi pogotovo sa onim zemljama koje imaju dvoumljenje u postavljanju redovnih kontakata sa vladinim nivoom. Za ovu saradnju i koordinaciju može se desiti uvek jedino ukoliko postoji saradnja sa Ministarstvom spoljnih poslova i mrežom spoljne službe.

III. PREDLOZI ZA STRATEGIJU MEĐU INSTITUCIONALNE SARADNJE U OBLASTI SPOLJNE POLITIKE

3.1. Dalje jačanje odnosa sa Evropskom Unijom

3.1.1 Parlamentarna Komisija za stabilizaciju i pridruživanje

Član 132 SSP – a jasno utvrđuje ulogu i funkcije PKSP EU – Kosovo. Glavni uticaj PKSP-a EU- Kosovo stoji u usvajanju deklaracija i preporuka koje skrenu pažnju Vlade i oba Parlamenta, kao i Evropskoj komisiji.

Složenost predviđenih zadataka Skupštine zahteva jasnu podelu funkcija i odgovornosti između KIE – a i Delegacije Kosova u PKSP, za odstupanje svakog nepotrebnog nadglasanja u funkcionisanju ovih oba organa i istovremeno osigurajući da sve proizišle zadatke iz procesa SSP-a su pokrivena na adekvatan način.

Susreti PKSP-a moraju biti pri pripremljene sa odgovarajućom propratnom dokumentacijom; nacionalni interes treba prethodno biti saglasan i biti zastupljen u ovim susretima. Za predstavljanje nacionalnom interesa na višem nivou, politički predstavnici imaju za težnju postizanje konsenzusa među njim, pre održavanja susreta.

Primer zemalja koja su učlanjena u poslednje vreme pokazuje da konsenzus sa širim osnovama omogućuje postizanje boljih rezultata na putu za integraciju u EU. Nacionalni interes može biti zastupljen na efikasan način ukoliko svi podržavamo to. Imajući u vidu redovne aktivnosti u poslednjim vremenima PKSP-a kao i ulogu i odgovornosti KIE-a, za dodatnu potrebu za postizanje konsenzusa po pitanjima EU-a; bilo bi važno uzeti u obzir da postepeno proširenje Delegacije Kosova u PKSP sa jednim forumom za parlamentarnu konsultaciju višeg nivoa za diskusiju strateških pitanja u vezi procesa za integracije u EU. Forum za konsultacije može poslužiti kao efikasno sredstvo za stvaranje nacionalnog konsenzusa o Evropskoj perspektivi Kosova i zagarantovanje koordiniranja više nivoa između Skupštine i Vlade po pitanjima EU-a.

Do sada PKSP je održala 5. zajednička susreta gde su učestvovali delegacija Skupštine Kosova i delegacija Evropskog parlamenta. Pored jednog susreta, u svim ostalim susretima usvojene su Zajedničke deklaracije obe delegacije u okviru PKSP. Naredni susret planira da se održi u februaru 2019. god.

3.1.2. Ostala saradnja sa Evropskim parlamentom

Među – parlamentarni susreti koji se organizuju od Evropskog parlamenta.

Susreti Među – parlamentarnih komisija (SMPK) ujedinjuju poslanike iz odgovarajućih komisija EP-a, i nacionalni parlamenata inicijativom jedne ili više parlamentarnih komisija EP-a. Ovi susreti uglavnom pokriju oblasti gde EU-a je nadležna za postupanje na osnovu običnih zakonodavnih procedura. Četiri članova od svakog nacionalne Skupštine mogu učestvovati u susretu, i uopšte prevođenje se pruža u svim službenim jezicima EU-a. Svi članovi odgovarajućih komisija EP-a mogu učestvovati u ovim susretima. Cilj SMPK-a je da promoviše razmenjivanje pogleda između EP-a i nacionalnih parlamenata. Tokom dve zadnje godine, organizovani su mnogobrojni takvi susreti. EP-a organizuje uopšte najmanje 5 – 6 SMPK po semestru usvajanjem Konferencije predsednika EP-a. Komisija za spoljne poslove

poziva se redovno i učestvuje (na poziv Komisije za spoljne poslove Evropskog parlamenta i Komisije za spoljne poslove zemlje članice koja predvodi presidenciju u tom odgovarajućem periodu) u susretima za zajedničku i spoljnu i sigurnosnu politiku.

Kalendar SMPK-a je na raspolaganju na Web stranici EP-a. U slučaju opšteg interesa i političkog razloga, Skupština Kosova može zahtevati jedan poziv na ad – hoc osnovi u zavisnosti od dnevnog reda, kako bi bila obavještena o sfondu ovih susreta. Ovi susreti mogu biti dobra osnova i odlična prilika onih poseta koje treba organizovati u naknadnoj fazi u procesu članstva. Pored toga, u marginama ovih susreta koji se uglavnom održavaju u Briselu, mogu se organizovati i drugi zvanični i neformalni susreti.

3.1.3. Učešće u među – parlamentarnim forumima i parlamentima zemalja članice EU-a

Zajednički susreti Komisija (ZSK) i Zajednički parlamentarni susreti (ZPS)

Zajednički susreti Komisija (ZSK) i Zajednički parlamentarni susreti (ZPS) organizuju se zajedničko od strane Evropskog parlamenta i Nacionalnog parlamenta države članice koja predvodi Presidenciju EU-a. Ovi susreti takođe se ko-predsedavaju, u slučajevima zajednički parlamentarni susreta (ZPS) sa Predsednicima parlamenata, i u slučajevima zajednički susreta Komisija (ZSK) od Predsedavajući odgovarajućih komisija nacionalnih parlamenata i EP-a. Uopšte, prevođenje se pruža u svim službenim jezicima EU-a. Zajednički parlamentarni susreti predstavljani su u 2005. godini u okviru „Perioda reflektovanja EU-a“ za osiguranje parlamentarnog dijaloga i za udaljavanje EU-a od grča nakon odbijanja Ustavnog projekta. Odstupanje na snagu Ugovora Lisabonu glavna tema ZPS-a su pomerila u specifičnim pitanjima, kao što su pitanja Energije, pitanja životne sredine ili pitanja koja se odnose sa ekonomijom i održivom povećanje.

Zajednički susreti komisija prikupljaju zajedno članove nacionalnih parlamenata i članove Evropskog parlamenta od strane odgovarajućih komisija kako bi raspravljali o zajedničkim pitanjima i zabrinutosti. Svaki parlament može uputiti do 4. članova, dok delegacije EP-a zavise od broja poslanika koji ima uključena Komisija.

Konferencija Komisija nacionalnih parlamenata zemalja članice Evropske Unije koje se bave pitanjima Evropske unije i predstavnici Evropskog parlamenta (COSAC).

Značajno sredstvo Nacionalnih parlamenata za koordiniranje Evropskih pitanja je COSAC, što je jedna konferencija Komisija nacionalnih parlamenata zemalja članice Evropske unije koja se bavi pitanjima Evropske unije kao i predstavnici Evropskog parlamenta.

Ona prikuplja zajedno delegacije od Komisija za evropska pitanja i njihove sekretarijate, država članice i zemalja kandidatkinje, kao i samog Evropskog parlamenta koji je zastupljen tu. Prema Protokolu Sporazuma Lisabonu o ulozi nacionalnih parlamenata.

COSAC može da pruži svaki doprinos za pažnju Evropskog Parlamenta, Saveta ili Evropske Komisije. Osim toga, konferencija cilja da promoviše razmenu informacija i najboljih praksi između nacionalnih parlamenata i EP-a.

COSAC se sastaje dva puta tokom svakog Predsedništva EU-a u jednom zasedanju. Prvenstveno se sastaju predsedavajući, pa se onda održava plenarna sednica COSAC-a, gde najviše mogu učestvovati 6 učesnika Komisija za pitanja Evropske Unije svih parlamenata. EP

se zastupa jednim od svojih pod predsednika, i koji je odgovoran za odnose sa nacionalnim parlamentima, od strane Predsednika Ustavne Komisije EP-a i od strane četvero ostalih izabranih članova prema temama dnevnog reda poštujući političku ravnotežu. Tri člana Parlamenta svake zemlje kandidata mogu učestvovati na plenarnoj sednici kao posmatrači, dok dva člana mogu učestvovati na sednici Predsedavajućih.

Uzimajući u obzir da Kosovo ima status potencijalnog kandidata, dotični predsednici relevantnih komisija mogu poslati službenu spisu koja sadrži argumente, i mogu zahtevati mogućnost da učestvuju kao „posmatrači“ na ovim sednicama (Evropskog Parlamenta ili Parlamenta zemlje koja nosi trenutno Predsedništvo). S učesćem na ovim sednicama koji prikuplja članove nacionalnih parlamenata i Evropski Parlament, članovi Skupštine Kosova mogu zastupati interese svoje zemlje. Učesnici mogu se podržati i tako ojačati političke odnose među nacionalnim poslanicima i poslanicima EP-a.

3.2. Dalje osnaživanje odnosa sa među-parlamentarnim skupštinama

Skupština Kosova učestvuje, putem imenovanih delegacija, u brojne parlamentarne mehanizme međunarodnih organizacija. Do sada, ipak, ove delegacije nisu saradivale sa relevantnim parlamentarnim komisijama, kako bi se informisali o diplomatskim aktivnostima i izazovima s kojima se mogu suočiti tokom svog posla, kako bi se na taj način koordinirale parlamentarne aktivnosti u smeru međunarodnog osnaživanja Kosova. Stoga, preporučuje se da u sastavu delegacije bude konsultovana i Komisija za spoljne poslove i onda ove delegacije da neprekidno obaveste gore navedene Komisije za svoje poslove, kako bi se postigla bolja koordinacija parlamentarne diplomatije.

3.2.1. *Parlamentarna skupština Saveta Evrope (PS SE)*

Rezolucija Saveta Evrope 2094/2016 izjavljuje da je Kosovo priznato kao suverena i nezavisna država od 34 država Saveta Evrope, međutim, 13 država članica Saveta Evrope još nisu priznale Kosovo. Parlamentarna Skupština Saveta Evrope odlučila je da ojača dijalog sa Skupštinom Kosova i preporučuje da njen Biro modifikuje format saradnje sa političkim snagama izabranim u Skupštini Kosova, s ciljem da pozove Kosovku Skupštinu da odredi jednu delegaciju koja će obezbediti zastupanje i manjinskih zajednica, osim većine i opozicije.

Dana 5. septembra 2016. godine, Biro Parlamentarne Skupštine Saveta Evrope doneo je odluku za primenu nalaza gore navedene rezolucije, kako bi se povećao nivo saradnje Parlamentarne Skupštine Saveta Evrope sa Skupštinom Kosova. Kao posledica od januara 2017. godine, Skupština Kosova ima pravo da delegira 3 predstavnička člana vlade, opozicije i manjina.

Imajući poseban status u Parlamentarnoj Skupštini Saveta Evrope, pruža Kosovu veliku mogućnost zastupanja svojih nacionalnih interesa, stoga može se postaviti u delovanju jedna jaka aktivnost lobiranja. Kosovo može imati koristi od ovog posebnog statusa kako bi uticala na mišljenju onih država članica Saveta Evrope koje još nisu priznale nezavisnost Kosova. Sticanje ovog posebnog statusa u Parlamentarnoj Skupštini Saveta Evrope može da poveća verovatnoću članstva Kosova u ostalim međunarodnim institucijama, jer se isti može koristiti kao referenca. Neprekidno prisustvo Kosovskih političara pruža dobru mogućnost za sticanje koristi od ovog statusa i da se ide dalje i postigne viši nivo saradnje. Prisustvo i aktivnosti lobiranja političara pružaju mogućnost da se zbliže međunarodni politički akteri s interesima Kosova. Ova situacija je odlična mogućnost za Kosovo da izgradi nova partnerstva i da ojača one postojeće.

Skupština Kosova treba da stvori jednu trajnu delegaciju pri Parlamentarnoj Skupštini SE-a, za koju se trebaju izabrati tri stalna člana. Članovi delegacije trebaju da imaju prikladne jezične veštine, uglavnom engleski i/ili francuski na taj način da budu u stanju da predstavljaju i lobiraju za interese Kosova tokom formalnih i neformalnih sastanka na jednak način. Delegacija treba da bude praćena od strane jednog sekretara i administracije. Šta više, u trenutku kada Kosovo bude apliciralo za članstvo u Savetu Evrope, Predsedništvo treba da usvoji dodatnu delegaciju, koja se uglavnom sastoji od iskusnih poslanika u oblasti inostrane politike, jer se tako trebaju povećati diplomatske aktivnosti u odnosu sa članovima Parlamentarne Skupštine Saveta Evrope.

3.2.2. Parlamentarna Skupština Organizacije Severno-Atlantskog Pakta (PS NATO-a)

Parlamentarna Skupština NATO-a obezbeđuje jedan jedinstveni forum specijalizovan za poslanike iz celog Atlantskog saveza kako bi diskutovali i uticali na odlukama o bezbednosti Saveza. Putem rada i svojih aktivnosti, Skupština olakšava parlamentarnu senzibilizaciju i shvatanje ključnih pitanja koje utiču na bezbednost Evro-Atlantske zone i podržava nacionalni parlamentarni nadzor o zaštiti i bezbednosti. Ključna stvar je da ista pomaže u osnaživanju trans-atlantskih odnosa i osnovnih vrednosti Saveza. Skupština Kosova dobila je status posmatrača u Parlamentarnoj Skupštini NATO-a 2014. godine. Delegacija Skupštine Kosova sastoji se od dva člana (jedan iz pozicije i drugi iz redova manjinske zajednice).

Kosovska delegacija ima pravo da učestvuje na sednicama Odbora, ima pravo da govori ali ne da glasa. Jedini Odbor u kojem delegacija Kosova nema pravo da učestvuje je Stalni Odbor. Status posmatrača obezbeđuje mogućnost da delegacija Skupštine Kosova održi redovne kontakte sa ostalim delegacijama u PS NATO-a. U cilju osnaživanja učinka kao posmatrač, jer prema Poslovniku PS NATO-a, pozvane delegacije mogu učestvovati i govoriti na sednicama Odbora Skupštine, dosta je preporučljivo da se iskoristi ova mogućnost i da se uzme što češće reč moguće. Uzimajući u obzir situaciju Kosova, članovi delegacije trebaju aktivno učestvovati na radovima Odbora, kao što su:

- Odbor za civilnu dimenziju bezbednosti;
- Odbor za zaštitu i bezbednost;
- Politički odbor;
- Odbor za ekonomiju i bezbednost.

Takođe je preporučljivo da ovi Odbori i njihovi pod Odbori budu pozvani da održe sednice na Kosovu. Ove sednice mogu pružiti jedinstvenu mogućnost za političare visokog ranga za lične sastanke i razmenu tački gledišta sa visokim političarima PS NATO-a.

Skupština Kosova treba da stvori jednu trajnu delegaciju u PS NATO-a, za koju se trebaju izabrati dvoje članova trebaju imati prikladno jezično znanje, uglavnom engleskog jezika i/ili francuskog, kako bi bili u stanju da zastupaju ili lobiraju za interese Kosova tokom formalnih i neformalnih sednica na jednaki način. Delegacija treba da bude praćena od strane jednog sekretara i administracije. (Direkcija protokola i međunarodnih odnosa).

3.2.3. Parlamentarna Skupština Organizacije za Evropsku bezbednost i saradnju (PS OEBS-a)

OEBS proizilazi iz faze kada tokom 1970-ih je smanjivala tenzije, kada Konferencija za Evropsku bezbednost i saradnju (KEBS) se uspostavila da služi kao višestrani forum za dijalog i pregovore između Istoka i Zapada. Sastavši se za dve godine u Helsinkiju i Ženevi, KEBS je postiglo sporazum o Finalnom Aktu Helsinkija, koji je potpisan 1. avgusta 1975. Godine 1994,

KEBS je promenilo ime na Organizacija za Evropsku bezbednost i saradnju zbog proširene uloge organizacije.

Parlamentarna Skupština OEBS-a ključna je institucija organizacije, koja neprekidno pruža nove ideje i predloge, i trenutno se sastoji od 56 parlamenata. Kao preduslov za sticanje statusa posmatrača u PS OEBS-a jeste da zemlja bude partner OEBS-a. Preporučuje se da Vlada Kosova i Skupština Kosova da imaju zajedničke napore u svim mogućim međunarodnim forumima uz obuhvatanje bilateralnih aktivnosti. Tokom planiranja i ostvarivanja bilateralnih odnosa, Vlada i Skupština trebaju raditi zajedno na usklađen i koordinisan način. Koordinacija se može postaviti u praksi na političkom nivou putem Komisije za spoljne poslove.

3.2.4. Među-Parlamentarna Unija (IPU)

Među-parlamentarna unija je jedna jedinstvena organizacija širom sveta nacionalnih parlamenta. Svaki parlament osnovan u skladu sa zakonom jedne suverene države, čije stanovništvo zastupa, i na čijoj teritoriji isti funkcioniše, može zahtevati članstvo u među-parlamentarnoj uniji. Diplomatsko priznanje Kosova je preduslov za potpuno članstvo u IPU. Nakon što Izvršni Odbor IPU-a pripremi predlog odluku za članstvo za Upravni Savet, u okviru bilateralnih odnosa, Skupština Kosova treba pridati posebnu pažnju lobiranju, pogotovo kod parlamenata zastupanim u Izvršnom odboru. U ovom smeru, na sastancima ili međunarodnim posetama Predsednika, članova Predsedništva, Komisije za spoljne poslove i grupa prijateljstva, trebaju se ostvariti posebne aktivnosti lobiranja kod parlamenata koja su zastupana u Izvršnom Odboru IPU. Prvi, početni koraci za postavljanje odnosa mogu se izvršiti i od strane Generalnog Sekretara Skupštine Kosova u obliku bilateralnih konsultacija sa Generalnim Sekretarom IPU-a u Ženevi. Komisija za spoljne poslove preporučuje da se odmah preduzmu prvi koraci u smeri priprema aplikacije Skupštine Kosova za članstvo u ovog bitnoj parlamentarnoj organizaciji.

3.2.5. Saradnja sa drugim geografskim zonama van Evrope

Osim saradnje sa forumima i parlamentarnim skupštinama Evrope, Skupština Kosova treba da osnaži svoje prisustvo i u ostalim međunarodnim parlamentarnim forumima. Treba se razmotriti mogućnost posebnih pristupa i stvaranja veza sa organizacijama i multilateralnim mehanizmima kao što su PARLATINO, PARLACEN, Pan-Afrički Parlament, ASEAN Inter-Parliamentary Assembly (AIPA), itd. Šta više, Parlament treba da nastavi svoje učešće u drugim forumima kao što su Globalna Parlamentarna Mreža Svetske Banke i MMF-a i ostalim sličnim mehanizmima. Grupa Žena Poslanica i Grupa Mladih Poslanika treba da razmotri mogućnost članstva u globalnim parlamentarnim mehanizmima ili onim regionalnim koji se tiču osnaživanja žena i mladih.

3.3. Regionalne težnje Skupštine Kosova

Jedan od glavnih elemenata spoljašnje politike Kosova je aktivno učešće u organizacijama regionalne saradnje. Kosovo ima dobru bilateralnu saradnju sa većinom zemalja u regionu; tako da se ova situacija može iskoristiti s lakoćom za promovisanje svojih interesa u regionalnim organizacijama. Skupština Kosova treba da iskoristi svaku mogućnost kako bi učestvovala u regionalnim organizacijama, sastancima i konferencijama. Svaki sastanak na kojem učestvuju poslanici Kosova, od posebne je bitnosti vezano za status i međunarodni imidž zemlje.

Regionalna saradnja je dobra oblast za Skupštinu Kosova pošto mesta regiona imaju jedan veliki broj zajedničkih pitanja i interesa, kao i pitanja koje trebaju rešiti. Regionalna saradnja

treba se promovisati kao jedan izvanredno koristan forum gde se može postići zajedničko poverenje, međusobno razumevanje pa čak i mogući konsenzus o debatovanim pitanjima.

Parlamentarni Forum Cetinja (PFC)

Parlamentarni forum Cetinja je osnovan 2004. godine kako bi podstakao i promovisao parlamentarni dijalog između zemalja regiona. Cilj PFC-a jeste da podstakne saradnju, prenese znanja i iskustva kao i da ojača odnose na takav način da se očuva kontinuitet u smeru bliske parlamentarne saradnje i diplomatije u regionu, da poboljša bilateralne i multilateralne odnose, kao i da približi predstavnike zakonodavnih institucija u zemljama koje dele zajedničku kulturnu, istorijsku baštinu kao i evropsku perspektivu. PFC pruža mogućnost za razmenu iskustava i dobrih praksi i da se racionalizuje parlamentarni posao, pogotovo u vezi sa transponiranjem standarda EU-a u nacionalnom zakonodavstvu kao i u ostalim pitanjima od zajedničkog regionalnog interesa. Kosovo je članica Foruma.

Parlamentarna Skupština Procesu Saradnje Jugoistočne Evrope (PS PSJIE)

Proces saradnje Jugoistočne Evrope je forum za diplomatski i politički dijalog. Ovaj forum pokazuje volju zemalja učesnica da počnu dugoročan proces multilateralne saradnje u oblastima ojačanja stabilnosti, bezbednosti i dobro susednih odnosa; ekonomski razvoj; humanitarni, socijalni i kulturni; pravosuđu; borbe protiv organizovanog kriminala, krijumčarenja droga i oružja, i terorizma.

Parlamentarna Skupština cilja da transformiše ad-hoc parlamentarnu dimenziju Procesu Saradnje Jugoistočne Evrope u jednom trajnom među-parlamentarnom forumu. Sesija inauguracije Parlamentarne Skupštine PSJIE, okupila je parlamente Albanije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Hrvatske, Grčke, Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Rumunije, Srbije, Slovenije, Turske i *Kosova*, kao posebnog gosta Predsednika na dužnosti PSJIE (Rumunija) u to vreme. Samit Bukurešta, 2004. godine odlučio je da pozove Kosovo da trajno učestvuje u aktivnostima PSJIE na svim nivoima i jednakim uslovima.

Konferencija parlamentarnih odbora za evropske integracije zemalja učesnica u Procesu stabilizacije i pridruživanja (COSAP)

Prateći primer COSAC-a, učesnici Konferencije predsedavajućih komisija za spoljašnje poslove i komisija za evropske integracije nacionalnih parlamenata zemalja učesnica u Procesu saradnje Jugoistočne Evrope (PSJIE), odlučili su da 2005. godine stvore regionalni forum parlamentarne saradnje odbora za evropska pitanja, kao sredstvo za promovisanje osnovnih unutrašnjih reformi putem zajedničkog praćenja integracije u EU.

Konferencija ima predsedništvo s rotacijom, koji se vodi putem alfabetskog redosleda od strane Predsednika Odbora za evropska pitanja predsedavajuće zemlje i redovno se sastaje kako bi diskutovali o pitanjima koja se tiču Procesu stabilnosti i pridruživanja kao i proširenja EU-a.

Skupština Kosova trenutno ima status posmatrača u COSAP. Kako bi stekla status člana, postoji potreba za neprekidnim aktivnostima političkog lobiranja na bilateralnoj osnovi, sa svim zemljama učesnicama COSAP-a.

Parlamentarna dimenzija Inicijative Centralne Evrope (ICE)

Glavni ciljevi Inicijative Centralne Evrope su osnaživanje multilateralne saradnje između država članica ICE na parlamentarnom nivou i stvaranje kao i osnivanje struktura partnerstva

zasnovanih na načelima parlamentarne demokratije i poštovanju ljudskih prava. ICE trenutno ima 18 članova.

Standard koji se primenjuje kao član Parlamentarne Dimenzije je isti kao sa članovima Saveta Evrope. Predstavnici ostalih nacionalnih skupština i nacionalni parlamenti zemalja ne članica ICE, državni službenici, NVO-i, itd. mogu se pozvati kao gosti od strane Predsednika Parlamentarne Dimenzije, s prethodnim informisanje nacionalnih delegacija. Skupština Kosova treba da blisko saraduje sa vladom kako bi stekla status pozvanog u ovoj organizaciji.

Parlamentarna dimenzija Jadransko-Jonske Inicijative (JJI)

Jadransko-Jonska Inicijativa (JJI) stvorena je 2000. godine i u njoj učestvuju Predsednici država i vlade Italije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Grčke i Slovenije kako bi ojačale regionalnu saradnju uz promovisanje političke i ekonomske stabilnosti, uz stvaranje tako solidne osnove za proces evropske integracije. Danas JJI ima osam članova: Albaniju, Bosnu i Hercegovinu, Hrvatsku, Grčku, Crnu Goru, Srbiju i Sloveniju.

Parlamentarna dimenzija JJI je važna veza između makroregionalnih strategija i društva u celini, na regionalnom, nacionalnom i evropskom nivou; dakle, predstavlja načelo supsidijarnosti, jer su parlamenti, institucije najbliže građanima. Što se tiče učešća u ovoj saradnji, Skupština Kosova treba tesno da saraduje sa Vladom, kako bi obezbedila članstvo u ovoj organizaciji.

U skladu sa najnovijim dešavanjima, stručnjaci smatraju da Skupština Kosova treba da se fokusira uglavnom na one forume na kojima ima status člana, kao što je Cetinjski parlamentarni forum (CPF) i tamo gde Kosovo ima status posmatrača, kao što je Konferencija Parlamentarnih odbora za evropske integracije zemalja učesnica u Procesu stabilizacije i pridruživanja (COSAP).

3.4. Bilateralni odnosi

U cilju promovisanja ostvarivanja strateških ciljeva spoljne politike Republike Kosovo, poseban naglasak treba staviti na bilateralne odnose. U tom cilju, postoji potreba za redovno usklađivanje kretanja bilateralnih parlamentarnih odnosa sa aktuelnim aktivnostima spoljne politike Vlade u sledećim oblastima: odnosi sa susednim zemljama; odnosi sa nacionalnim parlamentima EU, sa posebnim naglaskom na one u kojima Kosovo još nije priznato; odnosi sa zemljama članicama međunarodnih parlamentarnih organizacija, sa posebnim naglaskom na one zemlje u kojima Kosovo planira da stekne (ili poboljša) bilo koji mogući status; odnosi sa parlamentima glavnih zemalja donatora, kao što su Kongres Sjedinjenih Država (Senat i Predstavnički dom), njemački Bundestag itd.

U cilju ispunjavanja strateških ciljeva spoljne politike Republike Kosovo, bilateralni parlamentarni odnosi trebaju se planirati na strateški način. Mogući načini jačanja bilateralnih odnosa u ime parlamenta su, na primer, bilateralne posete političkih aktera na različitim nivoima, učešće na međunarodnim događajima, ali i dijalog zvaničnika, kao i proaktivna prepiska, kako bi se izgradilo poverenje. U parlamentarnoj saradnji, svi različiti nivoi odnosa moraju biti ojačani i podržani. Do političara, partnera, najvišeg nivoa može se stići aktivnim angažovanjem Predsednika, Predsedništva Skupštine Kosova i Komisije za spoljne poslove, stoga ovim odnosima treba se posvetiti posebna pažnja. Istovremeno, neophodno je i izgraditi pozitivan i aktivan odnos između poslanika i njihovih međunarodnih partnera. Posebne komisije Skupštine Kosova mogu pozvati partnerske komisije iz inostranstva, ali takođe mogu započeti njihovo službeno putovanje u određenu zemlju u kojoj postoje posebni interesi.

Parlamentarne grupe prijateljstva takođe mogu biti korisna sredstva. Pošto članovi grupe mogu biti članovi različitih parlamentarnih komisija, prilikom posete parlamentu partneru, mogu se dotaći različitih relevantnih tema. Aktivan dijalog između članova grupe prijateljstva i ambasadora te zemlje na Kosovu, takođe je dobar instrument, kako bi se steklo znanje o trenutnoj situaciji te zemlje i međunarodnom okruženju.

Komisija za spoljne poslove obavlja većinu poseta političkog i predstavničkog karaktera Skupštine Kosova van zemlje, stoga i glavni fokus poseta treba biti na ovu komisiju.

Parlamentarni odnosi mogu se ojačani aktivnim učešćem na međunarodnim događajima, svečanim prilikama ili konferencijama. To su važna sredstva za povećanje isticanja zemlje i jačanje dijaloga između parlamentaraca, stoga trebaju se podržati. Studijske posete poslanika i članova osoblja u različitim stranim parlamentima mogu poboljšati bilateralne odnose, jer pružaju dobru priliku za ostvarivanje veće mogućnosti za dalju saradnju.

Organizovanje konferencija ili seminara je odlično sredstvo za pozivanje političara iz različitih zemalja na Kosovu, pa je ovo dobra prilika za isticanje dobre reputacije domaćina. Dobro odabrane teme i glavni govornici mogu privući mnoge političare najvišeg nivoa, a to se može koristiti i za održavanje bilateralnih razgovora iza kulisa, promovisajući takođe ostvarivanje strateških ciljeva spoljne politike Republike Kosovo. Konferencije ili seminari mogu se organizovati zajedno sa drugim institucijama ili parlamentima ili samo od strane Skupštine Kosova.

Odnosi između poslanika i ambasadora akreditovanih na Kosovu takođe se mogu intenzivirati, jer služe kao dobro sredstvo za izgradnju međusobnog poverenja.

Podsticanje bilateralnih odnosa takođe može biti korisno sredstvo i za pomoć lobističkim aktivnostima u pružanju željenog statusa u međunarodnim organizacijama. Naglasak treba staviti na strateško planiranje i realizaciju poseta van zemlje i prijem stranih delegacija.

Sadašnji okvir koji dozvoljava putovanja poslanicima samo u slučaju poziva od strane parlamenata drugih država, ograničava mogućnost jačanja bilateralnih odnosa u slučajevima, kada su pozivi od strane drugih državnih organa, ali pružaju dobre mogućnosti za razvijanje odnosa sa državama koje su priznale i koje nisu priznale Kosovo. Stoga, s obzirom na značaj razvoja parlamentarne diplomatije, ovaj okvir treba da se ponovo razmotri i da bude fleksibilniji u slučaju zahteva od strane Komisije za spoljne poslove i Komisije za evropske integracije.

3.5. Uspostavljanje i jačanje stalnih struktura u Skupštini Kosova, kako bi se obezbedilo efikasnije zastupanje interesa Kosova na parlamentarnom nivou

3.5.1. Uloga stalnih struktura u Skupštini Kosova

Uloga stalnih delegacija

Preporučljivo je da na početku svakog zakonodavstva, Skupština imenuje poslanike za svaku delegaciju u parlamentarnim skupštinama za ceo parlamentarni mandat. Stalno članstvo u svakoj parlamentarnoj delegaciji stvara dobru osnovu i može poboljšati odnose sa drugim članovima i sa samom organizacijom. Održivom i kontinuiranom interakcijom, odnos se može

produbiti i može se razviti u kasnijoj fazi. Članovi stalnih delegacija, nakon svake posete ili učešća u inostranstvu, verbalno ili u pisanoj formi obavješavaju Predsedništvo Skupštine i Komisiju za spoljne poslove o sprovedenim sastancima i pitanjima od interesa.

Stalni sekretari treba da podrže i pomognu rad stalnih delegacija. Stalni sekretari mogu obaviti pripreme radove najviših standarda, koji mogu imati ključnu ulogu i tokom posete i nakon posete. Stalni sekretari treba da služe kao osnova za kontinuitet rada i mogu biti osnova institucionalnog znanja.

3.5.2. Saradnja sa relevantnim ministarstvima

Da bi ojačala spoljnu politiku Kosova i postigla važne političke ciljeve u oblasti međunarodnih odnosa, Skupština Kosova treba da saraduje sa relevantnim ministarstvima, uglavnom sa Ministarstvom spoljnih poslova i Ministarstvom za evropske integracije. Međunarodne aktivnosti Skupštine Kosova moraju biti u skladu sa spoljnom politikom zemlje.

3.6. Zaključak

U skladu sa strateškim ciljevima spoljne politike Kosova, preporučuje se da Skupština Kosova ima aktivnu ulogu na međunarodnoj areni. Za postizanje ovog cilja, Skupština Kosova treba da saraduje sa parlamentima članica međuparlamentarnih skupština, kao i sa različitim međunarodnim organizacijama. U slučaju statusa pozvanog ili posmatrača, Skupština Kosova treba da ojača svoju poziciju i što je više moguće da bude aktivnija. Međutim, obezbeđivanje članstva (takođe u slučaju statusa pozvanog ili posmatrača) je važan korak na putu evroatlantskih integracija, članstvo takođe obuhvata i neke određene obaveze.

Skupština Kosova treba da radi za ova članstva u dugoročnoj perspektivi, bez obzira na unutrašnju političku situaciju. Skupština Kosova treba da bude u stanju da dugoročno ispuni sve kriterije neophodne za članstvo (kao posmatrač ili statusom pozvanog), kako bi se izbegle posledice neispunavanja, kao npr. neizmireni dugovi.

U strateškom aspektu, glavni prioriteti treba da se definišu u sledećim međunarodnim aktivnostima:

- Saradnja sa Evropskim parlamentom
- Saradnja sa Parlamentarnom skupštinom Saveta Evrope
- Saradnja sa PS NATO-a
- Saradnja sa PS OEBS-a
- Konferencije Evropskog parlamenta za komisije za spoljne poslove
- Konferencija Parlamentarnih odbora za evropske integracije zemalja učesnica u Procesu stabilizacije i pridruživanja (COSAP)
- Cetinjski parlamentarni forum
- Parlamentarna dimenzija SEECF-a, CEI-a, itd.
- Saradnja sa Global Parliamentary Network of the World Bank & IMF
- Uspostavljanje veze sa multilateralnim organizacijama i mehanizmima, kao što su:
  - IPU
  - PARLATINO
  - PARLACEN
  - Panafrički parlament
  - ASEAN Inter-Parliamentary Assembly (AIPA).
- Saradnja sa susednim zemljama

- Saradnja sa zemljama EU, sa posebnim naglaskom na one zemlje koje još uvek nisu priznale Kosovo
- Saradnja sa parlamentima glavnih zemalja donatora
- Saradnja sa parlamentima zemalja van EU, koje još uvek nisu priznale Kosovo.
- Funkcionalizacija grupa prijateljstva u Skupštini Kosova i koordinacija sa mrežom spoljne službe Kosova da se homologne grupe prijateljstva osnuju u dotičnim parlamentima.

Da bi se razvila efikasna spoljna politika, bilo bi poželjno da u ključnim strateškim pitanjima Ministarstvo spoljnih poslova i Ministarstvo za evropske integracije uključe članove Skupštine Kosova u njihove pregovaračke delegacije i njihove radne grupe.

Ova ministarstva - na zahtev Skupštine Kosova - treba da pruže informacije, dokumente (za bilateralne političke i ekonomske odnose sa dotičnom zemljom, informacije o unutrašnjoj politici i ekonomskoj situaciji, informacije o spoljnoj politici i politici evropskih integracija - ako je odgovarajuće – određene zemlje), a takođe i govore preko Direkcije za protokol i međunarodne odnose.

IV. PREDLOZI O REGULATIVNOM OKVIRU ZA MENADŽIRANJE MEĐUNARODNIH ODNOSA I PROTOKOLA

4.1. Predlozi u vezi sa administrativnim strukturama koje se bave međunarodnim odnosima i protokolom

4.1.1. Predlog za povećanje osoblja Komisije za spoljne poslove, dijasporu i strateške investicije

Osim što bi trebalo da ima status stalne komisije, Komisija za spoljne poslove, dijasporu i strateške investicije (u nastavku Komisija) potrebna je izmena tretiranja aktuelnog osoblja. Ova Komisija ima samo koordinatora i administrativnog zvaničnika, iako joj je u ovom mandatu udvostručen delokrug. Predlaže se da se poveća osoblje za još dva člana, jedan savetnik i zvaničnik oblasti za spoljnu politiku i jedan zvaničnik koji će pokrivati dijasporu i strateške investicije. U aktuelnim okolnostima i aktuelnim osobljem, Komisija ima poteškoća da pokrije bilateralne odnose i mnoge ostale oblasti koje pokriva. Kako bi se parlamentarna diplomatija razvijala na pravilan način, neophodno je da se poveća broj zvaničnika u ovoj komisiji.

4.1.2. Predlozi za specifikaciju zadataka i odgovornosti sekretara delegacija

Za garantovanje organizacije posete, ulogi i odgovornosti sekretara delegacija trebaju biti pravilno utvrđena. Sekretar delegacija trebaju da imaju glavnu ulogu u pripremi i realizaciji poseta, bez obzira kojoj jedinici Skupštine Kosova predlaže sekretara delegacije. Njihove obaveze počinju administrativnim zadacima a dostavljanja dokumentacije za usvajanje poseta, aranžirajući putovanja (uključujući prevoz za zemlju koja se posećuje, rezervacije hotela, dobijanje viza, informisanje ambasada Kosova itd). Sekretar delegacije je odgovoran za traženje osnovnih materijala relevantnih ministarstava, vladinih agencija i institucija, u zavisnosti od teme razgovora planiranih u toku pomenute posete i pripreme tačaka diskusije za delegaciju. Nakon povratka s posete, sekretari delegacija trebaju da izrade izveštaj o poseti i da obezbede usvajanje i podelu istog. Izveštaje treba podeliti Predsedništvu Skupštine, Komisiji za spoljne poslove i Ministarstvu za spoljne poslove i Ministarstvu za evropsku integraciju, u slučaju da Predsedništvo i Komisije smatraju to potrebnim.

4.2. Strateško planiranje međunarodnih odnosa

U poslednje vreme, međunarodne aktivnosti Skupštine Kosova nisu ranije planirane, već su odvijanje na ad hoc osnovama. Kako bi se ojačao položaj Kosova u međunarodnoj oblasti, potrebno planiranje poseta i raznih putovanja je neophodno. Zbog toga, svakog početka godine, Predsedništvo Skupštine u saradnji sa Komisijom za spoljne poslove i Komisijom za evropsku integraciju trebaju da izrade godišnji Nacrt plana, koji bi obuhvatio posete koje su prioritet za ovu godinu. Naravno to ne bi isključilo ostale posete koje Predsedništvo ili komisije trebaju da realizuju u toku godine, zavisno od poziva i angažovanja. Ovaj plan bi ,međunarodne aktivnosti Skupštine Kosva učinio održivim. Istovremeno, treba garantovati fleksibilnost u godišnjem Planu ovlašćenja , jer može biti važnih i nepredvidiv međunarodnih događaja koji bi zahtevali trenutne odluke. U slučajevima aktivnosti koje se samo finansiraju, odluka treba biti donesena od Predsedništva , dok u slučaju finansiranih aktivnosti od donatora predsednik će donositi odluke. Uključeni i usvojeni događaji u planu ovlašćenja nije potrebo da se dalje usvajaju, i na taj način finansijsko planiranje će biti lakše bez potrebe nastavka re- alociranja fondova. Dok, za posete koje nisu bile planirane ranije, zahteve koji nisu ranije planirani, zahtevi koji dolaze od Komisije za spoljne poslove i Komisije za evropsku integraciju, ne bi trebalo da prolaze kroz odugovlačenje procedure razmatranja (u protokolu, jer ponekad to traje i do dva meseca) već da se direktno tretiraju u Predsedništvu. Za zahteve koji dolaze od ostalih komisija, ili poslanika individualno, mogu biti usvojeni u redovnim procedurama, jer spoljnu politiku nemaju kao prioritet u njihovom delokrugu.

Usvojeno od Presedništva Skupštine, Odluka Br: 06-V-439, 18 januara 2019.god.